

Podklady pro seminář dne 14.11.2006

I. Pokyny

- Prostudujte přiložený materiál a pokuste se zodpovědět otázky na konce textu
- Prostudovat uvedené právní normy (IPRG, ZMPS, zákon o rodině, nařízení Brusel II bis, nařízení Brusel I.....)

II. Případ

Paní X měla od prosince 1998 do dubna 1999 vztah s občanem Rakouska. Krátce po započetí jejich vztahu – o vánocích 1998 - svého partnera informovala, že je s ním v jiném stavu. V srpnu roku 1999 porodila paní X syna, který je občanem ČR a žije s ní v Písku. Žalovaný tvrdí, že nevěřil, že je otcem dítěte. Usuzoval tak zejména z toho, že paní X ukončila svůj vztah se svým bývalým přítelem teprve na konci listopadu 1998, že ji bývalý přítel navštívil v Rakousku, že si „stále šla svými cestami“ a že o ní po ukončení vztahu v dubnu 1999 již neslyšel. Měl dojem, že neměla intimní vztah jen k němu a že mu dítě chtěla „podsunout“. O těhotenství tedy věděl, ale nevěřil, že otcem je on (přesto však matce dítěte, napsal dopis, v němž mimo jiné zmiňuje, že koupil medvídka pro společné dítě.) Otce dítěte navíc matka při narození dítěte vůbec neuvěděla a žalovaného o narození dítěte vůbec neinformovala. Teprve po předvolání okresním soudem v Písku uvedla žalovaného jako otce dítěte a následně podala v ČR žalobu na určení otcovství, o které se žalovaný dozvěděl teprve na základě výsledku provedeného v rámci právní pomoci dne 2.7.2000. Paní X navíc 18.10.2002 podala žalobu na určení otcovství a stanovení výživného v Rakousku, řízení však bylo zastaveno na základě námitky lis pendens.

Částečným rozsudkem z 22.1.2004 pravomocným a vykonatelným od 23.6.2004 byl určen otcem nezletilého žalovaný.

Částečným rozsudkem pro uznání z 12.5.2004, pravomocným a vykonatelným od 7.7.2004 uznal žalovaný jednotlivé částky výživného za první tři roky života dítěte (za cca. 1. rok € 100, za 2. rok € 73 a za 3. rok € 130). Smír, kterým byla stanovena vyživovací povinnost jdoucí nad rámec více uvedených částek, žalovaný v odpovídající lhůtě odvolal.

Otec dítěte:

Od počátku roku 1999 zaměstnancem v Horním Rakousku na různých pozicích. Bydlí v Linci, od počátku roku 1999 do dubna 2000 pracoval ve Vöcklabrucku, denně musel ujet 150 km.

Tvrdí, že nemohl cestovat veřejnou dopravou, cestovní náklady činily € 357 měsíčně (autem 1 hod 30 min, veřejnou dopravou 2 hod 40 min bez doby chůze a čekání na zastávce). Jízdními řády je však doložena poloviční doba.

Nájem za jeho byt činí € 300 měsíčně.

Průměrné příjmy otce netto / měsíc:

Období	Průměrný příjem
r. 1999	1.365,90
1.1.2000 – 30.4.2000	1.337,70
1.5.2000 – 31.12.2000	1382,40
1.1.2001 – 30.9.2001	1684,70
1.10.2001 – 31.12.2001	637,30
1.1.2002 – 30.9.2002	674,20
1.10.2002 – 31.12.2002	1.798,40
1.1.2003 – 31.12.2003	1.761,40
1.1.2004 – 31.12.2004	1.767
r. 2005	1.835,10

Od října 2001 do září 2002 měl neplacenou dovolenou za účelem dalšího vzdělávání – studia Bohemistiky a historie (=tzv. Bildungskarenz). Během tohoto období pobíral příspěvek na další vzdělávání od AMS Linz. Minimální délka studia činí 8 semestrů. Studium měl podle rozsudku ukončit v roce 2007.

Náklady vzniklé v souvislosti se studiem vyčíslil žalovaný následovně:

ATS 10.000, tj. asi € 726,72 – školně za dva semestry

€ 1.150 – cesty vlakem do Vídně a veřejnou dopravou po Vídně (4-6x měsíčně)

€ 365 / semestr – studijní literatura

€ 200 /rok - různé kurzy

€ 50 / měsíc – připojení na internet

€1.500 / rok – náklady na počítač (tyto náklady neodpovídají realitě, podle soudu postačuje € 800 ročně)

€ 182 / semestr – kopírování a materiál

€ 300 – exkurze v r. 2004

Průměrné roční náklady na studium činí € 3.623,72

Žalovaný byl v únoru 2005 v sedmém semestru, od absolvování studia si slibuje postup v zaměstnání na tzv. A – Post (pozice ve státní správě), a tím zásadní zvýšení svého příjmu.

Nemá žádný majetek, na úhradu výživného však naspořil € 6.400.

Vlastní auto BMW, r. v. 1989. Z nákladů na auto uvedených žalovaným nelze podle soudu vycházet.

Nemá žádné další vyživovací povinnosti.

Matka nezletilého

Příjmy: od narození dítěte (srpen 1999) do jeho čtvrtých narozenin (srpen 2003) – Kč 7.490, tj. cca € 250/měsíc (sociální dávky včetně rodičovského příspěvku)
od narození dítěte (srpen 1999) do jeho druhých narozenin (srpen 2001) – 2000 Kč, tj. cca € 67/měsíc (finanční podpora od rodičů)
od narození dítěte (srpen 1999) do jeho druhých narozenin (srpen 2001) – cca 1.150 Kč, tj. cca € 38/měsíc (materiální podpora od rodičů – potraviny, boty...)

Celkové náklady po narození dítěte: Kč 22.876, tj. € 763

Žalobou ze dne 18.10.2002 matka dítěte výživné ve výši € 190/měsíčně. To zahrnuje i náklady na vybavičku dítěte.

Od r. 2003 žije se svým synem u svého přítele advokáta (měsíční příjem Kč 35.000, tj. € 1.170). Díky tomu výrazně vzrostla životní úroveň matky a dítěte.

Tvrdí, že výdaje na domácnost činí Kč 44.677 měsíčně, z toho náklady nezletilého jsou Kč 13.848, tj. cca € 462/měsíc (podíl na leasingu, nájem, elektřina, internet, mobil, jídlo, kino, půjčovna DVD, oblečení, boty, lékárna, vzdělávání a sport.) Podle soudu jsou tyto náklady přemrštěné a nelze je ověřit. Podle soudu by výživné dítěte stanoveného na základě matkou poskytnutých údajů v Rakousku činilo € 800 měsíčně. (toto matka popírá, není jí jasné, jak k této částce soud

přišel).

Uznává, že cenová hladina je v ČR poloviční než v Rakousku, ale zároveň by podle jejího názoru měla být zohledněna životní úroveň žalovaného, na níž má žalobce, tedy nezletilý syn, právo se podílet.

Právní posouzení

Matka nezletilého podala žalobu o určení otcovství v ČR a žalobu o výživné u okresního soudu v Linci. Tento soud aplikoval rakouský IPRG¹ (= ZMPS) coby lex fori.

V souladu s ním:

- Osobním statutem fyzické osoby je právo státu, jehož příslušníkem osoba je (§ 9 odst. 1 věta 1. IPRG)
- Jestliže je rozhodné cizí právo, aplikuje se ex offio a tak, jako v jeho původní oblasti platnosti (§ 3 IPRG)
- Obsah cizího práva se zjišťuje ex offio. Přípustnými pomůckami ke zjištění cizího práva je také spolupůsobení účastníků, zprávy Spolkového ministerstva spravedlnosti a znalecké posudky.

Rakouský soud postupoval podle svých procesních předpisů, ale na případ aplikoval české právo. V rámci právní pomoci položil českému Ministerstvu spravedlnosti otázky, které okresní soud v Písku zodpověděl následovně:

- 1) **Jak se posuzuje nárok na výživné nemanželského dítěte?** Mezi manželským a nemanželským dítětem není rozdíl. Výživné se posuzuje individuálně podle životní úrovně každého z rodičů, podle počtu vyživovaných osob, podle potřeb dítěte, pracovních schopností a možností rodiče a jeho celkového majetku.
- 2) **V jakém poměru se dělí vyživovací povinnost mezi rodiče, když matka o dítě osobně pečuje?** Pokud je dítě svěřeno matce, nahrazuje její péče vyživovací povinnost.
- 3) **Jaké životní náklady a jiné náklady se zohledňují při zjišťování schopností, možností a poměrů majetku povinného výživu poskytovat?** Nájem, inkaso (elektřina, proud, voda, topení...), léky aj.

4a) Když žijí rodiče odděleně a mezi jejich životní úrovní je velký rozdíl, má potom dítě na vyšší nebo nižší životní standard nebo je nutno odečíst životní standard rodiče, u kterého dítě žije nebo je třeba zjistit průměr životních úrovní obou rodičů? Dítě má právo podílet se na životní úrovni obou rodičů. Pokud je životní úroveň jednoho z rodičů vyšší, má právo se na ní podílet přiměřeně. Průměr se nevypočítává, výživné se určuje individuálně.

4b) Když může mít žalobce na jednu stranu podíl na životní úrovni žalovaného, který žije v Rakousku a při posouzení schopností jeho otce plnit záleží na jeho vztahu k místu pobytu, musí pak být ale také zohledněn životní standard žalujícího a jeho výše podle

¹ Bundesgesetz vom 15.6.1978 über das internationale Privatrecht

srovnatelně nižších potřeb v místě, kdy žije? Nároky žalujícího se posuzují individuálně. Žalující má právo podílet se na materiální úrovni otce žijícího v zahraničí, tento nárok je ale nutno zasadit do kontextu odůvodněných potřeb žalujícího v jeho zemi a do životní úrovně žalujícího v zahraničí. Tato fakta je nutno poměřit celkovými náklady v místech pobytu a najít vhodný vztah, který by tuto individuální situaci zhodnotil.

4c) Jestliže bývá v české judikatuře přiznáváno takové tzv. „smíšené výživné“, existuje k tomu i judikatura Nejvyššího soudu? Neexistuje, je však k dispozici řada obecných rozhodnutí, jejichž podstatu shrnujeme v odpovědích na předložené otázky.

4d) Existuje judikatura k otázce, jak se rozdílná kupní síla v ČR a v Rakousku konkrétně odráží při vyměření výživného? Totéž jako 4c).

5) Zjišťují se potřeby dítěte, resp. jeho životní úroveň také za zohlednění příjmů matčina druha? Příjmy matčina druha se zohledňují jen v malé míře.

6) V jakých případech připouští majetková situace rodiče povinného výživou tvorbu úspor na vzdělání dítěte, kdy je odůvodněná a jak je vysoká? § 85a odst. 2 ZoR

7) Existuje v českém právu tzv. „hranice luxusu“ pro vyměření výživného? Pokud ano, jak vysoká je v tomto případě? Tento pojem nezná ani český právní řád ani česká právní praxe.

8) Existují v českém právu pravidla pro určení hodnoty (např. procentní sazba), podle které se vyměruje výživné dítěte? Jestliže ano, jak jsou vysoké? (v Rakousku je to např. 16% čistého měsíčního příjmu pro dítě do šesti let). Taková závazná pravidla v českém právu neexistují. Českou soudní praxi lze však zobecnit následovně: Výživné se pohybuje od 1/5 do 1/3 čistého příjmu rodiče, záleží na konkrétním posouzení případu.

9) Odečítají se při posuzování schopností a možností otce náklady na cestovné do práce od čistého příjmu? Platí to i tehdy, když existuje možnost použít stejně efektivně levnějšího dopravního prostředku? Odečítají se tyto náklady od čistého příjmu? Cestovní náklady se zohledňují.

10) Existuje v českém právu tzv. „zásada napětí“ (Anspannungsgrundsatz), tzn. zacházelo by se podle českého práva na otce, který je v karenční době za účelem získání vyššího vzdělání, které mu umožní přestoupit z B-postu na A-post, jako by vykonával svoji běžnou výdělečnou činnost? Pokud si chce povinný rodič rozšířit kvalifikaci, aby si zlepšil svou pozici na pracovním trhu, s cílem zvýšení svého příjmu, zohledňují se tyto náklady významně. Nelze však hovořit o pouhém odečtu nákladů na studium od čistého příjmu. V případě, že jeden nebo oba rodiče nejsou schopni platit výživné, odkazujeme na § 88 odst. 2 ZoR, kde je uvedeno, že pokud potomci nemohou své vyživovací povinnosti dostát, přechází tato povinnost na předky (tj. prarodiče).

Co by bylo požadováno pro odůvodnění studia podle české judikatury (doklady o studijních výsledcích, délka studia, šance na budoucí lepší zaměstnání...)?

Mohou být náklady na studium odečteny z čistého příjmu?

Z čeho se kryje výživné, když studují oba rodiče a většinu svého příjmu použijí na krytí nákladů studia?

11) Závisí taková „zásada napětí“ v českém právu na tom, zda si je otec otcovství vědom? Nebo se vztahuje k nezávisle na tom k okamžiku narození dítěte?

Co platí, když má otec předtím, než se dozví o výsledku určení otcovství, pochybnosti?

Byla by judikatura jiná, pokud by se žalovanému prokázalo, že pořízení znaleckého posudku k vyjasnění otcovství oddalovat? Pokud se jedná o výživné nezletilého dítěte, může soud přiznat výživné také zpětně pro dobu nejvýše tří let od den počátku soudního řízení. To, že měl otec během soudního řízení o svém otcovství pochybnosti, nemá vliv na výši výživného. Stejně tak nemá žádný vliv eventuální zdržování soudního sporu otcem. Tyto okolnosti jsou řešeny ve formě pořádkového opatření.

12) Kdy se podle českého práva promlčují nároky na výživné? Odkdy běží promlčecí lhůta? (narození dítěte, uznání intimního styku s matkou v období 180 – 300 dnů před narozením dítěte, právní moc určení otcovství...). Právo na výživné se nepromlčuje. Jednotlivá práva a jednotlivá opětuující se plnění výživného se však promlčují, a sice ve lhůtě tří let ode dne, kdy mohly být poprvé uplatněny. V tomto konkrétním případě začíná promlčecí lhůta běžet ode dne narození dítěte.

13) Kdo nese náklady na platbu, resp. převod výživného? Existuje povinnost matky, resp. dítěte, spolupůsobit při variantě převodu, která je levnější (např. poskytnout IBAN)? Povinný rodič.

Otázky zodpovědělo české Ministerstvo spravedlnosti na základě **Evropské úmluvy o poskytování informací o cizím právu ze 7.6.1968.**

Rozsudek

Rozsudek ze dne 14.4.2006, žalujícimu doručen dne 21.4.2006. Žalovaný kromě částek uvedených v částečném rozsudku pro uznání ze dne 12.5.2004 zaplatí následující výživné:

<u>Časové období</u>	<u>Průměrný čistý příjem</u>	<u>Přiznané výživné</u>	<u>Přiznáno vedle rozsudku pro uznání</u>	<u>Požadováno</u>
20.8.1999 – 31.12.1999	1.365,90	€ 100	€ 0	€ 190
1.1.2000 – 30.4.2000	1.337,70	€ 100	€ 0	€ 190
1.5.2000 – 31.12.2000	1382,40	€ 153	€ 53	€ 190
1.1.2001 – 30.9.2001	1684,70	€ 187	€ 87	€ 190
1.10.2001 - 31.12.2001	637,30	€ 73	€ 0	€ 190
1.1.2002 – 30.9.2002	674,20	€ 73	€ 0	€ 190
1.10.2002 – 31.12.2002	1.798,40	€ 178	€ 48	€ 190
1.1.2003 – 31.12.2003	1.761,40	€ 173	€ 43	€ 190
1.1.2004 – 31.12.2004	1.767	€ 171	€ 41	€ 190
od 1.1.2005		€ 182	€ 52	€ 190

Z odůvodnění:

OGH (Nejvyšší soud) již několikrát ve vztahu k dětem coby českým občanům žijícím v ČR vyslovil názor, že tyto mají na jednu stranu právo na životní úroveň povinného rodiče – Rakušana, na druhou stranu má být ale výživné v přiměřeném poměru k průměrným životním poměrům a kupní síle v jejich zemi. Z tohoto důvodu má být rozhodnuto o tzv. **smíšeném výživném** (!), které vychází z potřeb oprávněného v zahraničí (tj. v ČR) a z čistého příjmu povinného v Rakousku.

Co se příjmů povinného týče, byly zohledněny náklady na cesty do práce a z práce autem ve výši € 526/měs.

Náklady na studium průměrně € 300/měs soud zohlednil ze 2/3 (tj. € 200), protože podle české judikatury se tyto náklady významně zohledňují. *(Naše judikatura však říká, že tyto budou významně zohledněny, pokud je jeho cílem zlepšení postavení povinného na pracovním trhu a vyšší příjem!).*

Podle zprávy českého Ministerstva spravedlnosti se pohybuje výživné kolem 20 – 33 % příjmu. Protože jde o malé dítě, rozhodl se rakouský soud pro 20%.

Přítom je zohledněna rozdíl v cenové hladině v ČR a v Rakousku. Náklady na výbavičku jsou započteny v měsíčním výživném.

Protože žalovaný nemá žádný majetek, nemá žalující nárok na plnění dle § 85a odst. 2 ZoR. („Tam, kde to majetkové poměry povinného rodiče připouštějí, lze za odvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání.“)

Od čistého průměrného měsíčního příjmu žalovaného jsou odečteny uvedené náklady na studium a provoz auta. 20% této částky je následně poděleno dvěma, protože žalujícímu k uspokojování jeho potřeb postačí poloviční obnos než v Rakousku (vychází se z toho, že cenová úroveň v ČR je poloviční).

Z částky, kterou takto žalovaný ušetří, se opět spočte 20%, tato částka se opět podělí dvěma a tento postup se ještě jednou zopakuje.

Příklad:

Období od 1.1.1999 do 31.12. 1999

Příjem netto € 1.365, 90

Odečtou se náklady na auto € 526, zbude € 839,90

20%	Polovina/ušetřená částka 1:1	20% ušetřené částky	Polovina/ušetřená částka 1:1	20% ušetřené částky	Polovina/ušetřená částka 1:1
167,98	83,99	16,8	8,4	1,7	0,85

Součet těchto položek je € 83,99 + € 8,4 + € 0,85 = € 93 měsíčně

Rozhodnutím o nákladech se nebudeme zabývat.

III. Pokuste se odpovědět na otázky:

- 1) Jak postupoval okresní soud v Linci při určování své pravomoci? Na základě kterého ustanovení kterého předpisu se rozhodl pro aplikaci českého práva?
- 2) Odpověděl okresní soud v Písku na otázky komplexně a přesně? Na základě kterého právního předpisu poskytoval informace o českém právu?
- 3) Použil okresní soud v Linci české právo správně?
Pokud ne, které 2 hlavní otázky byly chybně posouzeny a proč?
- 4) Co je to životní úroveň?
- 6) Existuje soud, který by měl v tomto případě v ČR? Podle kterého předpisu a za jakých podmínek by se postupovalo? V čem spočívají výhody tohoto postupu?